

ИВАНЧЕНКО ОЛЬГА АЛЕКСАНДРОВНА. *Исторический опыт земских практик социальной работы в Украине с перемещенными лицами*

В статье приведена характеристика общих черт и особенностей деятельности земских институций на территории Украины в области социальной работы с перемещёнными лицами в период Столыпинской аграрной реформы и с беженцами Первой мировой войны. Актуальность темы исследования обусловлена введением реформы местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине, а также острой необходимостью систематизации исторического достояния, результатов работы земств с вышеуказанными категориями населения и определением возможностей интаврации опыта в систему современной социальной работы с внутренне перемещенными лицами. В статье описано значение деятельности земств для экономического взлета регионов, развития фундаментов гражданского общества в Украине, общественной консолидации населения

Ключевые слова: земство, переселенческое движение, беженцы, внутренне перемещенные лица, социальная защита.

IVANCHENKO OLHA. *Historical experience of zemski practice in the social work in Ukraine with internally displaced persons*

The essay describes the general features and peculiar activities of Zemsky institutions in the territory of Ukraine in the field of social work with the displaced persons during the Stolypin agrarian reform and with the refugees of the First World War. Relevance of the given research subject owes to the reforms initiated in the local government and regional government structure in Ukraine, as well as the insistent requirement to arrange the historical achievements attained by Zemstvos in their work with the specified groups of persons and to determine possibilities of introducing and implementing its experience within the framework of modern-day social work with internally displaced persons. The significance and effect of Zemstvos' activity on the economic growth of the regions, building up the foundations of the civil society in Ukraine, and public consolidation of the population have been determined.

Key words: zemstvo, resettlement movement, refugees, internally displaced persons, social protection.

УДК 364-322: 364-78(1-29)

Івженко І. Б.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В статті розглядаються особливості організації соціальної роботи на місцевому рівні в сучасних умовах, зокрема, під час процесу децентралізації. Визначено, що найбільш доцільним методологічним підходом щодо теоретичного опрацювання моделі практичної соціальної роботи щодо забезпечення

соціального розвитку територій і місцевих громад є системний підхід, згідно з положеннями якого відповідна модель передбачає наявність внутрішнього і зовнішнього середовища, а функціонування елементів цих середовищ знаходиться у динамічному взаємозв'язку, що дозволяє визначити мету соціальних служб не лише як допомогу та підтримку, але і як «відтворення» особистості, що значно розширює можливості та завдання соціальної роботи.

Ключові слова: соціальна робота, системний підхід, місцеве самоврядування, територіальна громада, самоорганізація, взаємодія.

У сучасних умовах головним вектором суспільного розвитку країни є соціальна сфера. Україна, відповідно до статті 1 Конституції України, є демократичною, соціальною, правовою державою і проголошує вищою цінністю соціальну справедливість. Соціальна держава - це держава, соціальна політика якої спрямована на забезпечення соціального прогресу, а серед її головних пріоритетів виступають соціальний захист населення, попередження соціально-економічних конфліктів, дотримання соціальних стандартів та принципів гідного життя для всіх громадян за допомогою розподілу та перерозподілу ВВП, а головним інструментом впровадження зазначених чинників виступає соціальна робота.

Метою статті є обґрунтування особливостей організації соціальної роботи на місцевому рівні під час реформи децентралізації на основі системного підходу.

В умовах проведення реформи децентралізації, одним з важливих документів, що окреслив та визначив напрями виконання власних (самоврядних) повноважень у сфері соціальної підтримки населення, є наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 № 26 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення» [8], в якому забезпечено єдиний методичний підхід до виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей на підставі норм законодавчих актів та чітко визначено функції органів місцевого самоврядування.

Безумовно, в Україні роль органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем значно зросла, що обумовлено цілою низкою факторів. По-перше, масштаби країни визначають необхідність адаптації соціальної роботи до різноманітності місцевих умов. По-друге, у віданні органів місцевого самоврядування містяться питання соціальної підтримки незахищених категорій населення, до яких, зокрема, відносять організацію, утримання і розвиток установ освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення; сприяння зайнятості населення тощо. Практично всі органи місцевого самоврядування здійснюють місцеві програми соціальної підтримки населення, додатково до виплат пільг і допомоги, передбачених законодавством – від разової допомоги в грошовій і натуральній формі, до створення комплексних центрів соціального обслуговування. Нарешті, саме з місцевими органами влади багато в чому пов'язані очікування населення у сфері соціального захисту.

З розширенням і ускладненням завдань практики соціальної роботи дедалі актуальнішим стає її осмислення, наукове і методичне обґрунтування, достатнє і якісне кадрове забезпечення. Утверджуючи свій самостійний статус, соціальна робота водночас дедалі більше виявляє органічний зв'язок із комплексом наук про людину й суспільство і здатністю до саморозвитку. На даний час понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи перебуває на стадії формування, постійно уточнюється, поглиблюється, змінюється та збагачується. Так, в літературних джерелах існує чимало визначень поняття «соціальна робота». Великою мірою це зумовлено тим, в якому аспекті соціальних зав'язків та проблем використовується даний термін. Резолюцією № 67, прийнятою Радою Європи, соціальна робота визначається як «професійна діяльність, спрямована на сприяння кращій адаптації індивідів, сімей та груп до соціального середовища, в якому вони проживають, та розвиткові самоповаги та самовідповідальності людей» [2].

У липні 2014 року під час світового конгресу із соціальної роботи в Мельбурні було схвалено нове міжнародне визначення соціальної роботи, яке дістало назву «глобального визначення професії соціальної роботи» [4]. Тепер воно звучить наступним чином: «Соціальна робота – це заснована на практиці професія та академічна дисципліна, яка сприяє соціальним змінам та розвитку, соціальній згуртованості, активізації та звільненню людей. Центральне місце в соціальній роботі посідають принципи соціальної справедливості, прав людини, колективної відповідальності і поваги до різноманітності. Підкріплена теоріями соціальної роботи, соціальними і гуманітарними науками, а також місцевими знаннями, соціальна робота, залучає людей і структури для вирішення життєвих проблем та підвищення добробуту. Наведене визначення може бути посилене на національному та/або на регіональному рівнях» [4, с. 7].

Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. № 2558-III (в редакції від 09 грудня 2012 р.) визначається правовий зміст поняття «соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю», а саме: соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю – діяльність уповноважених органів, підприємств, організацій та установ, що здійснюють соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, а також фахівців з соціальної роботи та волонтерів, яка спрямована на соціальну підтримку сімей, дітей та молоді, забезпечення їхніх прав і свобод, поліпшення якості життєдіяльності, задоволення інтересів та потреб [9].

Також у словниках із соціальної роботи дане поняття трактується як «цілеспрямована діяльність у суспільстві через уповноважені органи, спрямована на забезпечення належного соціального, культурного та матеріального рівня життя членів суспільства та надання допомоги різним категоріям людей» [6, с. 7].

Вітчизняним науковцем І. Зверевою [6] виділено рівні соціальної роботи:

- державний, який обумовлюється законодавчою базою та соціальною політикою держави, розробкою системи соціального захисту населення в межах країни;

- регіональний рівень - на якому відбувається реалізація соціальної роботи, відповідно до різноманітних особливостей певного регіону: економічних, природничих, етнонаціональних тощо;

- місцевий рівень соціальної роботи визначається особливостями соціальних проблем, властивих для певного соціуму (територіальній громаді) та наявністю організацій і спеціалістів, які можуть брати участь у їх розв'язанні;

- індивідуальний рівень - це безпосередня робота, яка здійснюється з конкретною людиною чи групою осіб, які звернулися за допомогою до певних соціальних служб.

Отже, соціальна робота передбачає взаємодію двох пріоритетних аспектів діяльності держави: з одного боку – це надання будь-яких видів допомоги різним категоріям громадян, а з іншого – діяльність соціальних інституцій, спрямована на створення умов для стабілізації життя вразливих груп населення. На відміну від соціального захисту, заходи якого спрямовані на підтримку соціальної безпеки, шляхом матеріального забезпечення кожного члена суспільства, сутністю соціальної роботи є підтримка саме незахищених категорій населення через надання комплексу послуг, яка виражається в тому, щоб навчити клієнтів активно долучатися до процесу вирішення своїх проблем, умінню адаптуватися в постійно змінному світі, реалізовувати свої здібності та можливості, включитися до повноцінної діяльності та міжособистісних стосунків тощо, саме в цьому має полягати функція соціальної роботи як професійного виду діяльності.

Таким чином, головною метою соціальної роботи є збільшення ступеня самостійності індивідуумів, які перебувають у складних життєвих обставинах, формування у них навичок і умінь, самостійно будувати власне життя і вирішувати проблеми, які виникають. Сутність її, насамперед, визначається сприянням в організації самопомоги, виявленням громадських ініціатив, розвитком власних ресурсів, що природно притаманні індивіду або групі людей.

Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [9] визначено суб'єкти та об'єкти соціальної роботи. Так, суб'єктами соціальної роботи є уповноважені органи, що здійснюють соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю; фахівці з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; об'єднання громадян, благодійні, релігійні організації; юридичні та фізичні особи, які надають соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді; волонтери у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю. До уповноважених органів, відповідно до вищезазначеного Закону України належать: органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізовані формування; служби у справах дітей. Об'єктами соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю є: сім'ї, діти, молодь; професійні та інші колективи; соціальні групи, щодо яких здійснюється соціальна робота.

Також звертаючись до зазначеного Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» можливо окреслити види соціальної роботи, такі, як: соціальне обслуговування, соціальний супровід, соціальну профілактику та соціальну реабілітацію.

Соціальне обслуговування – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів щодо задоволення різноманітних потреб з метою гармонійного та всебічного розвитку дітей, молоді та сім'ї. Зокрема: надання соціально-побутових послуг з питань догляду за дітьми, сприяння в отриманні медичної допомоги тощо; надання тимчасового перебування дітям, які з тих чи інших причин опинилися на вулиці, займаються бродяжництвом та жебракуванням; організація денного перебування для дітей, які потрапили у складні життєві ситуації, осіб з функціональними обмеженнями, громадян похилого віку з наданням соціально-побутового, медичного та психологічного обслуговування; здійснення консультативної допомоги з питань соціально-економічного та медико-соціального, психолого-педагогічного та правового забезпечення життєдіяльності; надання матеріальної допомоги у вигляді продуктів харчування, грошових засобів, предметів особистої гігієни, медикаментів тощо.

Соціальний супровід – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів щодо підтримки умов, достатніх для забезпечення життєдіяльності соціально незахищених верств населення з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу. Зокрема: здійснення соціально-психологічної експертизи та діагностики з метою визначення проблем та кризових станів дітей, молоді, сімей; складання індивідуальних карт супроводу з визначенням основних етапів супроводу; здійснення комплексу інформаційних, медикосоціальних, психолого-педагогічних, соціально-економічних послуг дітям, молоді, сім'ям; здійснення посередницької роботи з сприяння вирішенню проблем клієнта; постійний контакт з клієнтом, системність та комплексність надання послуг.

Соціальна профілактика – соціальна робота, яка спрямована на організацію та впровадження системи заходів щодо попередження аморальної, протиправної, іншої асоціальної поведінки, виявлення та запобігання будь-якому негативному впливу та його наслідків на життя і здоров'я дітей, молоді та сім'ї. Зокрема: надання різним категоріям дітей, молоді, сімей інформації про негативні явища, їх наслідки та відповідальність за протиправні дії; здійснення соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання з метою профілактики негативних явищ (діяльність консультативних пунктів, кімнат школяра, клубних об'єднань тощо); здійснення індивідуальної та групової соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю груп ризику та їхніми батьками; вияв дітей з груп ризику девіантної поведінки і проведення превентивних психологічних та педагогічних заходів (встановлення індивідуального педагогічного підходу, психологічна корекція тощо); психолого-просвітницька робота, спрямована на розвиток особистості дитини (курси психології і валеології в навчальних закладах, тренінги та ігри); проведення профілактичних акцій, конкурсів, спортивних змагань, театралізованих дій з метою профілактики негативних явищ та прояву соціальних ініціатив, пропаганда здорового способу життя.

Соціальна реабілітація – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів з метою відновлення морального, психічного та фізичного стану

у дітей, молоді, сім'ї, їх соціальних функцій, приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність до загальноновизнаних суспільних правил та норм. Зокрема: здійснення корекції відхилень у поведінці клієнта шляхом індивідуального підходу; здійснення психотерапевтичної роботи з метою відновлення фізичного та психологічного стану клієнта; надання індивідуальних та групових консультацій різним категоріям дітей та молоді з метою адаптації до нових умов життя; допомога у професійному визначенні.

Також теоретичне підґрунтя соціальної роботи знаходить своє відображення у цілій низці різнопредметних підходів: функціональному, етико-деонтологічному, особистісно-діяльнісному, позиційно-рольовому, акмеологічному, життєтворчому, системному. Крім того, у соціальній роботі широко застосовуються психодинамічна, поведінкова, когнітивна та екзистенційно-гуманістична теорії, соціально-екологічна, рольова та соціально-радикальна моделі, теорія кризового втручання, проблемно-орієнтована модель та інші концепції.

Важливо зазначити, що на сучасному етапі розвитку соціальної роботи, кристалізуються дві парадигми – індивідуальна (психологічна школа) та соціальна (соціологічна школа). Якщо перша зосереджується на веденні випадку клієнта, то друга – намагається вплинути на його соціальне становище через зміну умов життя, орієнтується на структурні чинники складної життєвої ситуації [4].

Наукові напрямки, перераховані вище щодо розвитку соціальної роботи, викликають інтерес з точки зору можливості їх практичного застосування у буденній діяльності соціальних інституцій. Приміром, системний підхід дозволяє визначити мету соціальних служб не лише як допомогу та підтримку, але і як «відтворення» особистості, що значно розширює можливості та завдання соціальної роботи, а системою соціальної роботи визначено сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою елементів, що у морфологічному вимірі створюють оригінальну структуру, яка у ході функціонування спрямовує свою енергію на досягнення спільної мети – творення та відтворення сутнісних сил людини [7].

Так, важливим уявляється забезпечення принципу комплексності, де першочерговим завданням є налагодження зв'язків із соціальними, психологічними та іншими службами регіону, що дозволить укріпити систему соціальної допомоги на місцевому рівні [5]. Виступаючи найбільш доцільною методологічною базою щодо теоретичного опрацювання питань забезпечення соціального розвитку територій і місцевих громад, на наше переконання є системний підхід, як один із спеціальних способів наукового дослідження, за допомогою якого досліджуваний об'єкт розчленовують на елементи, проте розглядають їх в єдності, тобто як систему, що дозволить ретельно проаналізувати чинники формування практичної моделі соціальної роботи, визначивши сутність та функції кожного елементу. Ефективність системного підходу залежить від характеру застосованих системних закономірностей, що встановлюють зв'язки між елементами системи, так як даний підхід застосовується не лише до природних чи механічних явищ, але й у дослідженні закономірностей людської діяльності, зокрема і управлінської. Один із засновників системного підходу

О. Богданов уважав, що будь-яку діяльність людини можна розглядати як певний матеріал організаційного досвіду й досліджувати з організаційної точки зору, що є важливим для науки державного управління. О. Богданов одним із перших у світі ввів поняття системності. У самій системі одним із перших, дослідник побачив два види закономірності: а) формуючі, тобто закономірності розвитку, що призводять до переходу системи в іншу якість; б) регулюючі, тобто закономірності функціонування, що сприяють стабілізації нинішньої якості системи [1]. Принципами системного підходу є цілісність елементів, де внутрішні зв'язки між ними є більш стійкими за зовнішні, ієрархічність, де об'єкт одночасно розглядається як самостійне ціле і як підсистема вищих рівнів. Також серед принципів системного підходу О. Богдановим розглядається структуризація – функціонування системи, яка обумовлена не стільки властивостями її окремих елементів, скільки їх певною впорядкованістю, розташуванням, а також множинність та фрагментарність – будь-який об'єкт пізнання може розглядатися з різних боків так, що кожний підхід до вивчення об'єкту визначає свої властивості об'єкту. Проте серед головних принципів системного підходу виступає функціональність – кожний елемент системи має своє призначення, а кожна дія спрямована на певну мету.

Системний підхід на сьогодні знаходить своє відображення в місцевих програмах соціально-економічного розвитку усіх територій України. У практичній площині під цим підходом досить часто мається на увазі забезпечення комплексного, збалансованого розвитку територіальних громад на основі їх потенціалу. Разом з тим, таке розуміння системного підходу значно звужує можливості його застосування при плануванні місцевого розвитку. Так, прагнення бути успішними у всіх сферах не дозволяє концентрувати ресурси на пріоритетних напрямках, реалізація яких врешті могла б призвести до позитивних змін і в інших сферах. Отже, системний підхід ще не повною мірою усвідомлений і використовується при формуванні політики місцевого розвитку [3]. виправити цей пробіл покликаний синергетичний підхід, який враховує особливості функціонування і розвитку систем та передбачає суттєве збільшення результатів за умови певних спільних узгоджених дій, тобто самоорганізації. За синергетичного підходу територіальна громада може розглядатися як система, рух якої до певних стійких станів (атракторів) визначається її можливостями самоорганізації, якістю систем управління, що обирають шляхи подальшого розвитку на переломних моментах (точках біфуркації).

Для забезпечення стійкого соціального розвитку територіальної громади важливим є певне ефективне співвідношення управління і самоврядування, що робить місцеву соціально-економічну систему більш стабільною. В кожній громаді, в залежності від її особливостей, оптимальність цього співвідношення може бути різною. Так, наприклад, у сільських громадах для вирішення питань місцевого значення самоорганізація має більше значення, ніж у міських, де домінуючим фактором об'єктивно є управління. Про перевагу синергетичного підходу свідчить той факт, що сьогодні на зміну традиційних поглядів в усіх сферах приходять нелінійність, як нове концептуальне положення усіх нових парадигм розвитку, багатоваріантні моделі розвитку, що узгоджується з

динамічними суспільними трансформаціями. Системний підхід у соціальній роботі – узагальнений конкретно-науковий прояв методології, принципів, понять та методів системних досліджень проблем соціальної роботи. Він дає можливість виділити практичний, прикладний характер методики та технології соціальної роботи. Для соціального працівника та соціальної роботи в цілому, комплексність полягає в розумінні взаємозв'язків різних зрізів соціальної діяльності та взаємодії з людиною, соціальною групою, сім'єю, прошарком населення, а також у баченні людини в контексті соціальних зв'язків та соціальних ризиків, комплексу соціальних девіацій та системи самозахисних заходів [2].

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблеми соціальної роботи дозволяють виявити та скоригувати шляхи, напрямки та перспективи розвитку країни як соціальної держави. Крім того, саме завдяки соціальній роботі стала можливою переорієнтація соціальної політики від розподільних принципів через принципи адресності до принципів соціальної захищеності та справедливості. Оскільки соціальна робота є тим інструментом, завдяки якому відбувається впровадження соціальної політики, то значення цього виду діяльності полягає також не лише в окресленні та вирішенні соціальних проблем населення, але й у можливості побудови України як соціальної та як держави загального добробуту. Визначено, що найбільш доцільним методологічним підходом щодо теоретичного опрацювання моделі практичної соціальної роботи щодо забезпечення соціального розвитку територій і місцевих громад є системний підхід, згідно з положеннями якого відповідна модель передбачає наявність внутрішнього і зовнішнього середовища, а функціонування елементів цих середовищ знаходиться у динамічному взаємозв'язку, що дозволяє визначити мету соціальних служб не лише як допомогу та підтримку, але і як “відтворення” особистості, що значно розширює можливості та завдання соціальної роботи.

Використана література:

1. Богданов А. А. *Текнологія: всеобщ. организац. наука* / А. А. Богданов; редкол.: В. В. Попков (отв. ред.) [и др.]; *Международ. ин-т Александра Богданова.* – М.: Финансы, 2003. – 496 с.
2. Кривоконь Н. І. *Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навч. посіб.* / Н. І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігів. держ. технол. ун-т, 2012. – 320 с.
3. Підкуйко О. О. *Формування моделі розвитку територіальної громади на основі сучасних підходів: теоретичні та практичні аспекти* [Електронний ресурс] / О. О. Підкуйко // *Держ. буд-во.* – 2011. – № 1. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/doc/4/05.pdf>. – Дата звернення: 02.03.2018. – Назва з екрана.
4. Семигіна Т. В. *Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи* / Семигіна Т. В. // *Вісн. Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України.* – 2015. – № 1/2. – С. 6–11.
5. Сила Т. І. *Значення системного підходу до професійної інтеракції в соціальній роботі у становленні соціальних служб в Україні* / Сила Т. І. // *Соціальна служба в Україні: соціально-психологічні засади формування та*

ефективного функціонування: матеріали наук.-практ. конф. (12 трав. 2005 р., м. Черкаси) / ред. кол.: В. В. Москаленко, Н. І. Кривоконь, Н. М. Дембицька. – К., 2005. – С. 586–593.

6. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; за заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 256 с.

7. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія / В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 599 с.

8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення [Електронний ресурс] : наказ М-ва соц. політики України від 19.01.2016 р. № 26. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN017508.html. – Дата звернення: 02.03.2018. – Назва з екрана.

9. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 42. – Ст. 213. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>. – Дата звернення: 28.02.2018. – Назва з екрана.

ИВЖЕНКО ИННА БОРИСОВНА. Системный поход в социальной работе на местном уровне.

В статье рассматриваются особенности организации социальной работы на местном уровне в современных условиях, в частности, во время процесса децентрализации. Определено, что наиболее целесообразным методологическим подходом к теоретической обработке модели практической социальной работы по обеспечению социального развития территорий и местных сообществ является системный подход, согласно положению которого соответствующая модель предполагает наличие внутренней и внешней среды, а функционирование элементов этих сред находится в динамической взаимосвязи, что позволяет определить цель социальных служб не только как помощь и поддержку, но и как "воспроизведение" личности, значительно расширяет возможности и задачи социальной работы.

Ключевые слова: социальная работа, системный подход, местное самоуправление, территориальная община, самоорганизация, взаимодействие

IVZHENKO INNA. A systemic campaign in social work at the local level.

The article considers the peculiarities of the organization of social work at the local level in modern conditions, in particular, during the process of decentralization. It is determined that the most appropriate methodological approach to the theoretical treatment of the model of practical social work to ensure the social development of territories and local communities is a systematic approach, according to which the corresponding model assumes the presence of the internal and external environment, and the functioning of the elements of these media is in a dynamic interconnection,

which allows to define the purpose of social services not only as help and support, but also as a "reproduction" of the personality, sshyryaet perturbation yvosty sotsyalnoy tasks and work.

Key words: social work, system approach, local self-government, territorial community, self-organization, interaction

УДК 316.46:378.02(045)

Савельчук І.Б., Бибик Д.Д.

СОЦІАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

У статті викладено способи інтегрування партнерської взаємодії до підготовки соціальних працівників в умовах освітнього середовища університету. Обґрунтовано необхідність застосування потенціалу соціального лідерства для впровадження принципів партнерської взаємодії. Доведено необхідність створення умов для співпраці соціальних інституцій з навчальними закладами у системі підготовки соціальних працівників. Охарактеризовано соціальне лідерство як стратегічний ресурс підготовки соціальних працівників в умовах університетського освітнього середовища. Аналізуються особливі форми партнерської взаємодії соціальних та освітніх інституцій, які спрямовується на реалізацію спільної мети щодо формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців соціальної сфери.

Ключові слова: соціальне лідерство, партнерська взаємодія, освітнє середовище університету, підготовка соціальних працівників.

Інтеграційні процеси в системі вищої освіти зумовлюють необхідність переосмислення теоретико-практичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. В сучасних умовах підготовка соціальних працівників потребує суттєвих змін, що пов'язані з тенденціями освіти дорослих та неформальної освіти. У зв'язку з цим, посилення партнерських зв'язків державних освітніх закладів з установами соціальної сфери набуває відображення у структурно-організаційній складовій професійної підготовки соціальних працівників в умовах університетської освіти.

У цих умовах підвищення рівня практичної підготовки виступає передумовою успішного виконання майбутньої професійної діяльності. Тенденції розвитку соціальної сфери, її модернізація суттєво впливають на процес оновлення системи професійної підготовки соціальних працівників. Завдання, що поставлено перед закладами вищої освіти потребує такої організації навчального процесу, яка орієнтована на формування професійних компетенцій студентів в умовах соціального партнерства.